

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

4-2021

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.

«FarDU. ILMIY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журналі бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳрир ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

ШЕРМУҲАММАДОВ Б.Ш.
ЎРИНОВ А.А.

ФАРМОНОВ Ш. (Ўзбекистон)

БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)

РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)

ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК. (Туркия)

ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR. (Япония)

LEEDONG WOOK. (ЖанубийКорея)

АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)

КЛАУС ХАЙНСГЕН. (Германия)

БАХОДИРХОНОВ К. (Ўзбекистон)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)

БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)

КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)

ЧЕСТМИР ШТУКА. (Словакия)

ТОЖИБОЕВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОЕВ М. (Ўзбекистон)

ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)

РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)

ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)

ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)

ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)

АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)

ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)

ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)

ҚЎЗИЕВ Р. (Ўзбекистон)

ХИКМАТОВ Ф. (Ўзбекистон)

АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)

СОЛИЖОНОВ Й. (Ўзбекистон)

МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ИСКАНДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)

МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)

ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)

КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)

САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)

ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)

ҒОҒУРОВ А. (Ўзбекистон)

АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)

ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)

ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)

ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)

УСМОНОВ Б. (Ўзбекистон)

АШИРОВ А. (Ўзбекистон)

МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)

ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)

БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

Муҳаррирлар: Ташматова Т.
Жўрабоева Г.

Мусахҳиҳ: Шералиева Ж.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди:

Қоғоз бичими: - 60×84 1/8

Босма табоғи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма №

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

**Фарғона,
2021.**

М.Исамиддинов Қадимги Фарғона ва Суғд кулолчилигини ўрганишнинг айрим долзарб масалаларига доир	72
Б.Усмонов Фарғона водийси Темурийлар даври тарихининг жаҳон темурунослигида ўрганилиши	77
Лианг Юн, Н.Камбаров Қанғ маданияти ҳақида хитойлик олимларнинг фикрлари	81
О.Пуговкина Туркистонда 1917 йил февраль инқилоби: Туркистонда “собик” империя амалдорларига бўлган ижтимоий эҳтиёж ва уларнинг сиёсий фаоллиги	90
А.Ўткиров Хайрия ва ҳомийлик феномени илмий-назарий таҳлили	98
С.Ҳақимова XIX-XX аср боши тарихий манбаларида Ўзбекистон ҳудудидаги сув ҳавзаларига оид маълумотлар	103
С.Анаркулов Тошкент вилояти саноат шаҳарлари аҳолисининг этник тарихи ва таркиби хусусида.....	110

АДАБИЁТШУНОСЛИК

З.Қобилова, Н.Турсунова Татаббулар силсиласи.....	118
П.Туропова Услуб жилолари ёхуд адиб маҳорати	123
Д.Ғуломов Ретроспектив сюжет хусусида айрим мулоҳазалар	128
М.Маҳмудова Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳукмронлиги даврида сув иншоотлари ва боғдорчилик санъати.....	134

ТИЛШУНОСЛИК

Р.Сайфуллаева, Н.Ғайбуллаева Тиббий эвфемизмларнинг социал хосланиши	138
Т.Эназаров, С.Ғаниева Инглиз ва ўзбек тиллардаги аёллар исмларининг келиб чиқиши тарихидан	145
М.Мамажонов Антропонимларни дискурс релеванти сифатида тадқиқ этишнинг лингво-этномаданий асослари	150
Ж.Абдуллаев Тил қурилишининг асосий бирликлари академик Азим Ҳожиёв талқинида	155
Д.Собирова Ўзбек болалар шеърояти морфопоэтикаси	160
Д.Шокирова, Ш.Шокиров Инглиз тилида “property-мулк” концепти тадқиқи.....	164
Н.Абдурахмонова Ўзбек тили электрон корпуси учун матнлар репрезентативлиги масаласи	169
А.Мусоева Self-нинг Ўзбекистон таълим тизимида жорий этилиши билан боғлиқ муаммолар.....	174

УДК: 42/48+4(049.1)

CEFR-НИНГ ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЖОРИЙ ЭТИЛИШИ БИЛАН БОҒЛИҚ
МУАММОЛАР

PROBLEMS OF CEFR IMPLEMENTATION IN THE EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN

ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ CEFR В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА

Мусоева Азиза Ботировна¹¹Мусоева Азиза Ботировна

– Самарқанд давлат чет тиллар институти, инглиз тили ўқитувчиси ва мустақил изланувчи.

Аннотация

Мақолада CEFR дастурининг тарихига назар солган ҳолда, Ўзбекистонда сўнги йилларда олиб борилган ислохотлар натижасида унинг турли даражада таъсир қилаётганлиги ҳақида тўхталиб ўтилган. Унда CEFR дастури жорий этилгани сўнг келиб чиққан муаммолар ва уларнинг ечимлари ҳақида сўз боради. CEFRни таълим тизимига бевосита жорий этиш натижасида, баъзи бир муаммолар келиб чиқмоқда. Бу шундан далолат берадики, CEFR–бу нисбий тил дастури ва уни ҳар бир мамлакат, ҳар бир таълим ташкилоти ўз контекстидан келиб чиққан ҳолда жорий этиши лозим.

Аннотация

В статье рассматривается история программы CEFR с акцентом на то, как она в разной степени повлияла на реформы в Узбекистане в последние годы. В ней обсуждаются проблемы, возникшие с момента введения программы CEFR и их решения. В результате прямого внедрения CEFR в систему образования возникают некоторые проблемы. Это указывает на то, что CEFR – это относительная языковая программа и что каждая страна, каждое учебное заведение должны реализовывать ее в своем собственном контексте.

Annotation

This article is devoted to the history of the CEFR program and how it has been affected to varying degrees as a result of reforms in Uzbekistan in recent years. It discusses the problems that have arisen since the introduction of the CEFR program and their solutions. As a result of the direct introduction of CEFR into the education system, some problems are emerging. This indicates that the CEFR is a relative language program and that each country, each educational institution, must implement it in its own context.

Таянч сўз ва иборалар: CEFR, тил билиш даражалари, Европа тиллари портфолио, муаммолар, ечимлар, Чет тилларни билишнинг миллий баҳолаш тизими (NSAFLP).

Ключевые слова и выражения: CEFR, уровни владения языком, европейское языковое портфолио, проблемы, решения, Национальная система оценки уровня владения иностранным языком (NSAFLP).

Keywords: CEFR, language proficiency levels, European language portfolio, problems, solutions, the National System of Assessment of Foreign Language Proficiency (NSAFLP).

2001 йили Умумевропа Тилларни Ўрганиш, Ўқитиш ва Баҳолаш тавсиялари (CEFR) нашр этилганидан бери, у тилларни билиш даражасини тавсифлашнинг жуда таъсирчан воситасига айланди [1]. Бироқ, унинг жорий этилиши ва таълим жараёнида татбиқ этилиши билан боғлиқ муаммолар турли мамлакатларда турли даражада бўлиб, бунга сабаб – унинг аслида Европа тиллари учун яратилганлиги ва кейинчалик эса Европадан ташқари мамлакатлар томонидан қабул қилиниши ҳисобланади. Бу шундан далолат берадики, CEFR турли мамлакатлар контекстида турлича қабул қилинади ва қайта контекстуализация жараёнидан ўтади.

Бундан келиб чиққан ҳолда шуни айтиш мумкинки, CEFR жорий қилингандан бери у олдин Европани қамраб олди ва Европа Иттифоқи давлатлари томонидан таълим тизимига олиб кирилди ва кейинчалик Европадан ташқарида ҳам мазкур дастурни қабул қилган давлатлар бўлди. Масалан, Ўзбекистон ҳам Осиё давлатлари орасида CEFR-ни айнан 2013 йилдан бошлаб таълим тизимига олиб кирди [2] ва орадан шунча йил ўтган бўлса ҳамки, уни тўлиқ таълим тизимига кирди, деб ҳеч ким айтолмайди. Бошқа Осиё давлатларида учрагани каби Ўзбекистонда мазкур дастур жорий этилганидан кейин маълум бир муаммолар ва камчиликлар

ТИЛШУНОСЛИК

қўрина бошланди ва биз уни қуйида Ўзбекистон таълим тизимида кўриб чиқамиз ва муаммолар ҳамда уларнинг ечимлари ҳақида гаплашамиз.

Ўзбекистон мисолида олсак, CEFR-нинг кириб келиши ва жорий қилиниши айна муддао бўлди, десак муболаға бўлмайди. Боиси, у мамлакатда чет тили, хусусан, инглиз тили даражасини халқаро миқёсда тан олинган даражага кўтарди. 2013-2014–ўқув йилидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012-йил 10-декабрдаги “Чет тилларини ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида”ги 1875 – сонли қарори асосида умумий ўрта таълим мактабларида чет тиллар сифатида инглиз тили, немис тили ва француз тили биринчи синфдан ўқитила бошланди [3]. Мазкур қарор умумтаълим мактабларида чет тилларни ўқитиш тизимини тубдан ўзгартирди ва шу қарор асосида дарсликлар янгиланди. Бундан ташқари, CEFR ва унинг даражаларини Ўзбекистон таълим тизимида жорий этиш мамлакатда нафақат чет тилини билиш даражасини халқаро даражага кўтарди, балки “Чет тилларни билишнинг миллий баҳолаш тизими”, деб номланган NSAFLP (инг. the National System of Assessment of Foreign Language Proficiency) тестининг кириб келишига замин яратди. Мазкур тестнинг мақсади ўқитувчи ва ўқувчиларнинг инглиз тилини билиш даражаларини белгилаш бўлиб, олий ўқув юртларида ўқишни давом эттиришни истаганлар учун катта аҳамият касб этди. Унга кўра, Ўзбекистоннинг давлат университетларига кириш учун B1 даражаси тестидан муваффақиятли ўтган талабгор чет тили тестидан озод қилинади. Ўқитувчилар эса мазкур тестдан B2 даражасида ўтсалар, устама ҳақ олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Биламизки, чет тиллар фанини ўқитишни ривожлантириш концепцияси, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019-йил 29-апрелдаги ПФ-5712-сонли Фармони асосида қабул қилинган “Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимини 2030-йилгача ривожлантириш концепцияси” [4], Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020-йил 24-январда Олий Мажлисга Мурожаатномасида белгиланган вазифалар ижроси юзасидан ишлаб чиқилган [5]. Мазкур концепция ўз олдида

жуда кўп мақсад ва вазифаларни қўяди, шунингдек, муаммоларга амалий ёрдам беришга замин яратади.

Юқорида келтирилган концепция доирасида чет тиллар бўйича умумий ўрта таълимнинг Миллий ўқув дастури лойиҳаси ишлаб чиқилди. Миллий ўқув дастури яратувчиларининг таъкидлашларича, қилинган саъй-ҳаракатлар натижаси сифатида кўплаб ютуқларни санаш мумкин, аммо тизимда бир қатор қайта кўрилишга эҳтиёж сезилган муаммоли вазиятлар ҳам мавжуд [6].

Биринчидан, олий таълим ва педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш ҳудудий марказларида методист мутахассислар ва олимларнинг етишмаслиги бўлиб, бу талабалар, курс тингловчиларининг методик тайёргарлигига салбий таъсир кўрсатмоқда. Амалдаги методист мутахассислар эътиборини эса ўқитувчиларга менторлик қилишдан кўра, кўпроқ норматив ҳужжатларга вақт ва энергия сарфлаш қизиқтиради ва бу ўз-ўзидан таълим сифатига жуда катта таъсир кўрсатмоқда.

Иккинчидан, халқ таълимида чет тилларни ўқитишда номукамалликлар туфайли олий таълим битирувчиларининг назарий тайёргарлиги ҳамда амалий компетенциялари ўртасидаги боғланишларида бўшлиқлар юзага келган. Бунинг оқибатида эса таълим тизимида рақобатдошлик талабларига жавоб бермайдиган кадрлар сонининг ошишига сабаб бўлмоқда. Чет тиллар бўйича умумий ўрта таълимнинг Миллий ўқув дастури яратувчиларининг таъкидлашларича, баъзи юқори синф ўқитувчиларининг билим савияси A2 даражасида қолиб кетган.

Учинчидан, масофадан ўқитиш ҳамда педагог ходимларнинг ўз устида давомли ва самарали ишлаш тизими йўлга қўйилмаган. Вилоят, туман ва шаҳар халқ таълими муассасаларида бевосита ўқитувчилар билан ишлайдиган методист (ментор)ларнинг илмий савияси, методик салоҳияти ва ташкилотчилиги борасида ҳам катта муаммолар кузатилади.

Чет тиллар бўйича умумий ўрта таълимнинг Миллий ўқув дастури яратувчиларининг олиб борган изланишлари натижасида CEFR-ни жорий этиш бўйича ўтган йиллар мобайнида

- қуйидаги муаммолар кузатилгани маълум бўлди:
- ✓ Мотивацион табиатли муаммолар.
  - ✓ Мазмун-мундарижа билан боғлиқ муаммолар.
  - ✓ Тил билиш даражаси билан боғлиқ муаммолар.
- ✓ Методик характердаги муаммолар
- ✓ Кадрлар билан боғлиқ муаммолар.
- Ушбу лойиҳа билан танишиб чиқиб, мавжуд муаммоларни таҳлил қилдик ва биз юқорида санаб ўтилган муаммолар ва уларнинг сабабларини қуйидаги жадвалда ишлаб чиқдик (1-жадвалга қаранг).

1-жадвал

CEFR-ни жорий этиш бўйича муаммолар ва уларнинг сабаблари

Муаммолар	Уларнинг сабаблари
Мотивацион табиатли муаммолар	бошланғич ва юқори синфларда методларнинг тўғри йўналтирилмаганлиги;
	юқори синфларда асосан ўқитувчига марказлаштирилган (teacher centered method) дарслари орқали берилиши;
	коммуникатив компетенцияни ўзлаштириш барча ўқувчилар учун бирдек осон эмаслиги;
	ўз устида ишлаш (мустақил изланиш) қобилиятининг етишмаслиги;
	юқори синф ўқувчиларининг чет тили фан дастури университетларга кириш имтиҳонлари талабларига мос келмаслиги;
	университетга кириш имтиҳон топшириқлари фақат грамматик ҳамда лексик билим ва кўникмаларининг талаб этилиши;
Мазмун-мундарижа билан боғлиқ муаммолар	дарсликларни яратиш тизимида хилма-хилликнинг йўқлиги;
	уларни яратиш ва нашр қилишни монополлаштиришга олиб келганлиги; яратилган дарсликларнинг бир-бирининг мантиқан давоми етмаслиги;
	синфлар кетма-кетлигидаги дарсликларнинг жуда мураккаблашиб ёки соддалашиб кетганлиги;
	баъзи синф дарсликларида талаб қилинган билим ва кўникмалар олдинги синфларда шакллантирилмаганлиги;
	юқори синф дарсликларидаги креатив ва танқидий фикрлаш қобилиятини ривожлантиришга асосланган кўникмалар қуйи синф дарсликларига етарли даражада киритилмаганлиги;
	юқори синфлардаги дарсликларда янги сўзлар инглиз тилида изоҳланганлиги ва бу кўникмалар қуйи синфдан бошлаб аста-секинлик билан киритилмаганлиги
	ўқитиш ва баҳолаш методлари, шунингдек, дарсликлар ва бошқа ўқув материалларини асосан ахборотни ёдлаш ва баён қилишга қаратилганлиги;
	танқидий фикрлаш, ахборотни мустақил излаш ва таҳлил қилиш кўникмаларини ривожлантиришга қаратилмаганлиги;
хорижий тилларни ўқитиш методик ёрдамга муҳтож эканлиги;	
Тил билиш даражаси билан боғлиқ муаммолар	синфлар кесимида белгиланган билим, кўникма ва малака даражаларининг талабини бажаришда ўқувчиларнинг қийинчиликка учраши;
	амалдаги Чет тиллар Давлат стандартида белгиланган даражаларнинг мос эмаслиги;
Методик характердаги муаммолар	чет тиллар чуқурлаштириб ўргатиладиган мактаблар учун қўйилган талаблар ва фойдаланиладиган қўшимча адабиётлар билан боғлиқ муаммолар;
	республика бўйлаб ихтисослаштирилган таълим муассасаларида ўқитиладиган қўшимча дарс соатларида ҳар хилликнинг вужудга келганлиги;
	ихтисослаштирилган мактаб ўқувчиларининг билим ва кўникмаларини

ТИЛШУНОСЛИК

	ташқи назорат қилишда қийинчиликлар келтириб чиқарганлиги;
Кадрлар билан боғлиқ муаммолар	мавжуд малака ошириш тизими ўқитувчилар эҳтиёжларига мос эмаслиги;
	малака ошириш курслари мазмуни ва қўлланиладиган усулларнинг эскирганлиги;
	замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситаларини қўллаш орқали ўқитувчиларни масофадан қайта тайёрлаш механизми йўлга қўйилмаганлиги;
	кўп йиллик меҳнат стажига эга юқори малакали ва тажрибали педагоглар инглиз тили ёки компьютер саводхонлиги бўйича етарли билимга эга эмаслиги сабабли аттестациядан ўта олмасликлари ва ҳоказолар.

Юқорида тилга олинган муаммоларни ўрганиб, ушбу концепциядан келиб чиққан ҳолда биз куйидаги ечимларни таклиф этамиз (2-жадвалга қаранг):

2-жадвал

CEFR-ни жорий этиш бўйича муаммолар ва уларнинг ечимлари

Муаммолар	Уларнинг ечимлари
Мотивацион табиатли муаммолар	ўқувчиларда таълим олишда кучли мотивацияни шакллантириш;
	юқори синфларда ўқувчига марказлаштирилган (student centered method) дарслар орқали бериш;
	коммуникатив компетенцияни ривожлантиришга кўпроқ аҳамият бериш;
	ўз устида ишлаш (мустақил изланиш) қобилиятини шакллантириш;
	юқори синф ўқувчиларининг чет тили фан дастурини университетларга кириш имтиҳонлари талабларига мослаштириш ва унда барча тил кўникмаларини синовдан ўтказиш;
Мазмун-мундарижа билан боғлиқ муаммолар	чет тили фани ўқув-методик мажмуаларини, шу жумладан, таълим стандартлари, ўқув режалари ва дастурларини такомиллаштириш;
	чет тили фани дарсликларини яратишда инновацион технологияларни жорий этиш, хилма-хилликни ошириш ва монополлаштиришни йўқотиш;
	яратилган дарсликларнинг бир-бирининг мантқан давоми бўлишини таъминлаш, мураккаблашиб ёки соддалашиб кетиши олдини олиш;
	танқидий фикрлаш, ахборотни мустақил излаш ва таҳлил қилиш кўникмалари ва бошқа малакаларни ривожлантириш;
	дарсликлар сифатини ошириш, хорижий ўқув қўлланмаларини қўшимча ёки муқобил ўқув материаллари сифатида қўллаш амалиётини йўлга қўйиш;
	ўқитиш ва баҳолаш методларини ўзгартириш;
	хорижий тил фанларини чуқур ўрганишга мўлжалланган дидактик материаллар ва мультимедиа маҳсулотларининг янги авлодлари тайёрланади;
	синфлар кесимида белгиланган билим, кўникма ва малака даражалари талабини бажаришда ўқувчиларда учраётган қийинчиликларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш чора-тадбирларини тузиш;
амалдаги Чет тиллари Давлат стандартида белгиланган даражаларнинг мослигини таъминлаш.	
Методик характердаги муаммолар	ўқитиш методикасини такомиллаштириш, таълим-тарбия жараёнига индивидуаллаштириш тамойилларини босқичма-босқич татбиқ этиш;
	республика бўйлаб ихтисослаштирилган таълим муассасаларида ўқитиладиган қўшимча дарс соатларида бир хилликни таъминлаш.
	педагог кадрларни ишга қабул қилишда уларнинг малака даражасини аниқлаш учун аниқ талабларни ишлаб чиқиш;

Кадрлар билан боғлиқ муаммолар	бўлажак педагоглар учун педагогик фаолиятга мойиллик, ижодкорлик қобилиятларини ва танқидий фикрлашини аниқлаш ва баҳолаш имкониятини берувчи методларни ишлаб чиқиш;
	замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситаларини қўллаш орқали ўқитувчиларни масофадан қайта тайёрлаш механизмини йўлга қўйиш;
	педагогларнинг масофадан малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизимини модернизация қилиш, самарадорлигини ошириш ва камровини кенгайтириш.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, CEFR дастури турли малакатларда турли даражада таъсир қилмоқда. Уни таълим тизимига бевосита жорий этиш натижасида юқорида келтирилган муаммолар келиб чиқмоқда. Бу, шундан далолар берадики, CEFR – бу, нисбий тил дастури ва уни ҳар бир мамлакат, ҳар бир таълим ташкилоти ўз контекстидан келиб чиққан ҳолда жорий этиши лозим. Уни ислоҳот қилмасдан ёки

бевосита маҳаллийлаштирмасдан таълим тизимига олиб кириш жуда кўп муаммоли вазиятларни кетириб чиқариши юқоридаги давлатлар мисолида ҳам кўринди. Демак, бундан келиб чиқадики, муаммолар келиб чиқишини олдини олишнинг энг биринчи ечими – бу, CEFR-ни босқичма-босқичлик асосида жорий этиш ва ислоҳотлар асосида таълим жараёнига олиб кириш шарт ва зарур.

Адабиётлар:

1. Council of Europe. *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Узлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандартини тасдиқлаш тўғрисида”ги 124-сонли Қарори. 2013 йил 8 май.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-1875-сонли Қарори. 2012 йил 10 декабрь.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019-йил 29-апрелдаги ПФ-5712-сонли Фармони асосида қабул қилинган “Ўзбекистон Республикаси халқ таълими тизимини 2030-йилгача ривожлантириш концепцияси”. <https://lex.uz/docs/4312785>
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020-йил 24-январда Олий Мажлисга Мурожаатномаси. <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyevning-oliy-25-01-2020>
6. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва республика таълим марказининг “Умумий ўрта таълимнинг миллий ўқув дастури: чет тиллар (инглиз, француз, немис)”. -Т., 2020.

(Тақризчи: Н.Хошимова – филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD))